

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γλώσσαν νωμών

ΠΡΑΞΗ: "ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΛΛΗΝΟΜΑΘΕΙΑΣ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ/ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΞΕΝΗΣ/ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ"

**Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και
Θρησκευμάτων**

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

*«Προσαρμογή υλικού για τη διδασκαλία,
εκμάθηση, πιστοποίηση της ελληνικής σε άτομα με αναπηρίες»*

Μεταγραφή υλικού (ΑΣΤΕΡΙΑΣ 4) και διδακτικές προτάσεις για άτομα με μαθησιακές
δυσκολίες

Σύνταξη: Αικατερίνη Όλκα	Επιμέλεια: Χριστίνα Μητσοπούλου Άννα Κοκκινίδου	Υπεύθυνες/οι Παραδοτέου: Άννα Κοκκινίδου Μαρία Δημητρακοπούλου (Γεωργία Ματζουλά, Κυριακή Σπανού, Δημήτριος Τζιμόκας)
------------------------------------	--	---

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γλώσσαν νωμών

ΑΣΤΕΡΙΑΣ: ΤΟΜΟΣ 4^{ος}

ΕΝΟΤΗΤΑ 1^η: «Τα τηλεφωνήματα»

1^ο Διδακτικό Σενάριο

Εκπαιδευτικός Στόχος: Κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου – Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Επιμέρους Στόχοι: Εξάσκηση προφορικής έκφρασης – Εμπλουτισμός λεξιλογίου – Βελτίωση αναγνωστικής ικανότητας – Κατανόηση γραπτού κειμένου – Διάκριση Μερών του Λόγου (Ουσιαστικό – Επίθετο - Ρήμα)

Προτεινόμενες Μεταβολές:

- Το τραγούδι στη σελ. 13 βρίσκεται όλο μέσα σε φόντο χρωματιστό που απεικονίζει μια εικόνα από ένα νησί του Αιγαίου. Το αποτέλεσμα είναι η ανάγνωση να γίνεται δύσκολη και κουραστική. Προτείνεται λοιπόν να αλλάξει το φόντο (οι εικόνες να παραμείνουν) και να γίνει μονόχρωμο, κατά προτίμηση, σπασμένο λευκό – εκρού, που θεωρείται ότι διευκολύνει την ανάγνωση και κάνει καλύτερη αντίθεση με τα σκούρα γράμματα.
- Επίσης, η στοίχισή του στο κέντρο πιθανόν να δυσχεραίνει την ανάγνωση, ενώ μια πλήρης στοίχιση τη διευκολύνει περισσότερο.
- Τέλος, στη σελίδα 14, στις ασκήσεις 3 και 4 λείπει το παράδειγμα, που είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει για να γίνει πιο κατανοητή η άσκηση από τον μαθητή, όπως ακριβώς συμβαίνει στις ασκήσεις 2 και 5 της ίδιας σελίδας.

Υλικό: Αστερίας 4 (σελ 13 – 14), cd με μουσική, μαγνητοφωνάκι, κάρτες τριών χρωμάτων

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45')

Εκπαιδευτική Διαδικασία:

1. Αρχικά, ο εκπαιδευτικός διαβάζει τον τίτλο της ενότητας «Τα τηλεφωνήματα», εξηγεί στο μαθητή τι σημαίνει η λέξη και προσπαθούν από κοινού να μαντέψουν με τι πρόκειται ν' ασχοληθούν στο κεφάλαιο αυτό.
2. Στη συνέχεια, διαβάζει τον τίτλο του τραγουδιού «Τα κύματα του Αιγαίου» και ρωτάει τον μαθητή για το τι πιστεύει ότι μιλάει το τραγούδι με τη βοήθεια και των εικόνων που υπάρχουν γύρω από το κείμενο. Η συζήτηση που

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γλώσσαν νωμών

ακολουθεί έχει ως στόχο την ενεργοποίηση της προηγούμενης γνώσης. Ο μαθητής αναφέρει τυχόν εμπειρίες που έχει από ταξίδια του στην Ελλάδα κατά τις καλοκαιρινές διακοπές ή πληροφορίες που άκουσε ή διάβασε. Ο δάσκαλος μπορεί επίσης να προσθέσει και τη δική του εμπειρία.

Στη συνέχεια, ρωτάει τον μαθητή τι περιμένει και τι θα ήθελε να μάθει από αυτό το κείμενο έχοντας ως στόχο τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου του γύρω από λέξεις και εκφράσεις που αφορούν τη θάλασσα. Μια άσκηση πολύ βοηθητική είναι ο καταγισμός ιδεών (brainstorming). Ο δάσκαλος γράφει τη λέξη «θάλασσα» μέσα σε ένα κύκλο, σαν ένας ήλιος, και ζητάει από το παιδί να του πει τις λέξεις που του έρχονται στο μυαλό σε σχέση με τη θάλασσα. Όσες δεν γνωρίζει πώς λέγονται στα ελληνικά, πρώτα τις λέει στη μητρική του γλώσσα, τις μεταφράζουν στην ελληνική και όλες μαζί τις γράφουν γύρω από τον κύκλο σχηματίζοντας τις ακτίνες του ήλιου. Πολύ σημαντικό σε αυτή τη φάση είναι ο δάσκαλος να φροντίσει να αναφερθούν και οι λέξεις του τραγουδιού.

3. Ο μαθητής με τη βοήθεια του δασκάλου αρχικά ακούει το τραγούδι από το cd, εφόσον υπάρχει. Ύστερα, ο δάσκαλος διαβάζει το κείμενο αποτελώντας πρότυπο για το μαθητή (modeling). Χρησιμοποιεί το δάχτυλό του ως δείκτη και η ταχύτητα διαβάσματός του είναι τέτοια, ώστε να μπορεί ο μαθητής να ακολουθεί την ανάγνωση του κειμένου. Στη συνέχεια, με τη βοήθεια του μαγνητοφώνου ο μαθητής διαβάζει μόνος του και ο δάσκαλος ηχογραφεί την ανάγνωσή του. Αφού ακούσει ο ίδιος την ανάγνωσή του, παρατηρεί τι το δυσκόλεψε και διορθώνει μόνος του, αλλά και με τη βοήθεια του δασκάλου όπου χρειάζεται, τυχόν αναγνωστικά λάθη. Παράλληλα, οι άγνωστες λέξεις σημειώνονται και συζητούνται και συγχρόνως γίνεται επανάληψη των λέξεων του κειμένου που μαθεύτηκαν προηγουμένως.
4. Μόλις ο εκπαιδευτής βεβαιωθεί ότι το παιδί έχει καταλάβει επαρκώς το κείμενο, προχωρά στις ασκήσεις. Οι δύο πρώτες αποτελούν ερωτήσεις κατανόησης κειμένου. Αρχικά, ο μαθητής διαβάζει την ερώτηση και το παράδειγμα, εφόσον υπάρχει, ρωτάει τυχόν άγνωστες λέξεις που έχει, τη σημασία τους και απαντά, αρχικά, προφορικά και στη συνέχεια γραπτά. Εάν, γεγονός που συμβαίνει πολύ συχνά, ακόμη και με τη βοήθεια του παραδείγματος, δυσκολεύεται να κατανοήσει τι ζητά η άσκηση, ο δάσκαλος τον ρωτά τι ακριβώς τον δυσκολεύει και πώς νομίζει ότι πρέπει να σκεφτεί για να απαντήσει. Αμέσως μετά, λειτουργεί ως πρότυπο, απαντάει δηλαδή στην ερώτηση ή κάνει ένα παράδειγμα εξηγώντας φωναχτά με όσο πιο απλές λέξεις και απλή σύνταξη γίνεται, βήμα προς βήμα όλη τη διαδικασία που ακολούθησε προκειμένου να απαντήσει. Στη συνέχεια, ζητά από τον μαθητή να κάνει το ίδιο, αν δεν τα καταφέρει προσπαθεί να εντοπίσει τι είναι αυτό

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γλώσσαν νωμών

που δυσκολεύει τον μαθητή και επαναλαμβάνει τη διαδικασία με πιο απλό και κατανοητό τρόπο σύμφωνα με τις ανάγκες του παιδιού, μέχρις ότου το παιδί μπορέσει να βρει την απάντηση και μόνο του.

5. Οι επόμενες δύο ασκήσεις προϋποθέτουν ότι ο μαθητής είναι εξοικειωμένος με τα μέρη του λόγου, κυρίως με τα ουσιαστικά και τα επίθετα στην πρώτη περίπτωση και με τα ρήματα στη δεύτερη περίπτωση. Το παιχνίδι αποτελεί μια καλή μέθοδο επανάληψης και εξάσκησης στις παραπάνω έννοιες πριν τη λύση των ασκήσεων. Έχουμε τρεις κάρτες με τρία διαφορετικά χρώματα (για παράδειγμα κόκκινο, μπλε, πράσινο). Ο καθηγητής αποφασίζει από κοινού με τον μαθητή ποιο χρώμα αντιστοιχεί σε ποιο μέρος του λόγου και σχηματίζει προφορικά απλές προτάσεις που περιέχουν ουσιαστικό, επίθετο και ρήμα. Αφού εκτελεί ο ίδιος ένα παράδειγμα αναφέροντας αναλυτικά πώς σκέφτεται και γιατί και τι κάνει βήμα βήμα ακριβώς για να βρει τις τρεις κατηγορίες, ζητά από τον μαθητή να κάνει το ίδιο. Αν οι έννοιες αυτές τον δυσκολεύουν πολύ, δίνει στο μαθητή να καταλάβει με πιο ξεκάθαρο τρόπο τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των τριών εννοιών και ποια σκέψη πρέπει να ακολουθεί για να τις ξεχωρίζει (π.χ. μια διαφορά αφορά το τι προηγείται, άρα η σκέψη που βοηθάει είναι ότι το ουσιαστικό παίρνει μπροστά ένα άρθρο ή το «ο» ή το «η» ή το «το», το επίθετο παίρνει και τα τρία και το «ο» και το «η» και το «το» και το ρήμα (= κάτι κάνω) παίρνει το «εγώ»).

Όταν ο εκπαιδευτής βεβαιωθεί ότι το παιδί έχει κατανοήσει επαρκώς τις τρεις έννοιες, προχωρά στη λύση των ασκήσεων. Ο μαθητής διαβάσει το παράδειγμα και προσπαθεί να εφαρμόσει τον τρόπο που έμαθε στο παραπάνω παιχνίδι για να βρει τα ουσιαστικά, τα επίθετα και τα ρήματα, αρχικά προφορικά και μετά γραπτά. Ο δάσκαλος είναι έτοιμος να αποτελέσει πρότυπο, εφόσον χρειαστεί, προκειμένου το παιδί να αφομοιώσει τη διαδικασία, να σιγουρευτεί και το ίδιο ότι μπορεί να την κάνει μόνο του.

6. Η τελευταία άσκηση είναι μια άσκηση γραμματικής και αφορά τον σχηματισμό του πληθυντικού αριθμού. Ο μαθητής παρατηρεί το παράδειγμα και προσπαθεί, διακρίνοντας πού υπάρχουν διαφορές, να φτιάξει έναν κανόνα σχηματισμού που να διευκολύνει τον ίδιο (για παράδειγμα η κατάληξη «-ος» αντικαθίσταται από την κατάληξη «οι» όταν το άρθρο είναι «-οι» και από την κατάληξη «-ια» όταν το άρθρο είναι «τα»). Ο καθηγητής, και πάλι στην αρχή, έχει επικουρικό ρόλο, βοηθώντας το παιδί να βρει μόνο του τον κανόνα και ανάλογα με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει παίρνει όλο και πιο ενεργό ρόλο λειτουργώντας πάντοτε ως πρότυπο στο επίπεδο της μεταγνώσης, δηλαδή της γνώσης πάνω στο πώς σκέφτομαι για να κάνω μια άσκηση και πώς μαθαίνω κάτι.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

γλώσσαν νωμών

2^ο Διδακτικό Σενάριο

Εκπαιδευτικός Στόχος: Κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου – Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Επιμέρους Στόχοι: Εξάσκηση προφορικής έκφρασης – Εμπλουτισμός λεξιλογίου – Βελτίωση αναγνωστικής ικανότητας – Κατανόηση γραπτού κειμένου – Απάντηση ερωτήσεων – Σύνταξη περίληψης

Προτεινόμενες Μεταβολές:

- Ο διάλογος στις σελίδες 15 – 16 δεν έχει καθόλου κενά ανάμεσα στα λόγια, γεγονός που μπορεί να κάνει κάποιον μαθητή να μπερδέψει τα λόγια των προσώπων που συμμετέχουν. Για το λόγο αυτό, προτείνονται μεγαλύτερα κενά ανάμεσα στα λόγια, έτσι ώστε όταν καλείται ο κάθε μαθητής να διαβάσει/παίξει κάποιο ρόλο να μη χάνεται.

Υλικό: Αστερίας 4 (σελ 15 – 17), φωτογραφία, μαγνητοφωνάκι, κόλλες A4, μαρκαδόροι

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45΄)

Εκπαιδευτική Διαδικασία:

1. Αρχικά, επιχειρείται σύνδεση του μαθήματος με το προηγούμενο. Μέσα από μια φωτογραφία που δείχνει για παράδειγμα ένα ελληνικό καλοκαιρινό τοπίο, ο μαθητής καλείται να θυμηθεί τι κάνανε και τι έμαθε στο προηγούμενο μάθημα.
2. Ο εκπαιδευτικός ζητάει από το παιδί να διαβάσει τον τίτλο του κειμένου και να παρατηρήσει την πρώτη εικόνα που βρίσκεται ακριβώς από κάτω. Παράλληλα, ρωτάει τον μαθητή τι ιστορία νομίζει ότι πρόκειται να διαβάσει και του ζητάει να μαντέψει τον διάλογο. Στη συνέχεια, παρατηρούν τις άλλες δύο εικόνες και το παιδί προσπαθεί να τις περιγράψει ενεργοποιώντας την προηγούμενη γνώση του. Για καλύτερη απομνημόνευση των νέων λέξεων καθώς και του πώς γράφονται, ο εκπαιδευόμενος γράφει με τη βοήθεια του εκπαιδευτή σε ένα φύλλο χαρτί «ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ» και σε ένα άλλο «ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ» και μέσα από καταγισμό ιδεών προσπαθεί να σχηματίσει και να γράψει όσες περισσότερες λέξεις μπορεί σχετικά με τα δύο αυτά θέματα. Ο δάσκαλος προσέχει να μεταφραστούν οι πιο χαρακτηριστικές λέξεις με το θέμα και οι πιο συχνές και να ειπωθούν λέξεις της ιστορίας,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γλώσσαν νωμών

ιδιαίτερα αυτές που χρησιμοποιούνται πιο σπάνια και είναι πιο δύσκολες (πολυσύλλαβες ή με σύνθετη φωνοτακτική δομή, π.χ. «πολυώροφο», «θέσεις αριθμημένες», «κρατήσεις», «πιστωτική κάρτα»).

3. Ο δάσκαλος, όπως κάθε φορά, διαβάζει πρώτα αυτός το κείμενο λειτουργώντας ως πρότυπο για τον μαθητή κάνοντας χρήση του δείκτη και διατηρώντας ένα ρυθμό ανάγνωσης σταθερό, κατάλληλο και ανάλογο του αναγνωστικού επιπέδου του παιδιού. Ύστερα, είναι η σειρά του μαθητή να διαβάσει μόνος του, ενώ ο δάσκαλος ηχογραφεί με τη βοήθεια του μαγνητοφώνου την ανάγνωσή του. Μαζί και οι δύο ακούνε την ηχογραφημένη ανάγνωση, το παιδί παρατηρεί τι το δυσκόλεψε και διορθώνει μόνο του, ενώ ο καθηγητής το βοηθάει όπου χρειάζεται, έχοντας ως μεταγνωστικό στόχο να φτάσει ο μαθητής σε ένα καλό επίπεδο αυτοπαρατήρησης και αυτοδιόρθωσης.

Οι άγνωστες λέξεις υπογραμμίζονται και χρησιμοποιούνται μνημονικές τεχνικές για καλύτερη απομνημόνευση ιδιαίτερα δύσκολων λέξεων, μεγάλων και σπάνιων (βλέπε παραπάνω), ενώ συγχρόνως γίνεται επανάληψη και των λέξεων του κειμένου που μαθεύτηκαν στη φάση 2. Για παράδειγμα, τέτοιες τεχνικές είναι η σύνδεση, είτε ακουστικά είτε οπτικά, των νέων λέξεων με λέξεις που ήδη γνωρίζει το παιδί από την ελληνική ή τη μητρική γλώσσα, η κατασκευή μιας ευχάριστης ιστορίας ή μιας περίεργης πρότασης με τις καινούριες λέξεις, ο σχηματισμός ενός ακρωνύμιου από τα αρχικά της κάθε λέξης κ.ο.κ.

4. Πριν προχωρήσουν στις ερωτήσεις κατανόησης που ακολουθούν και αφορούν όλο τον διάλογο, ο εκπαιδευτής πρέπει να έχει βεβαιωθεί ότι το παιδί δεν έχει άλλες άγνωστες λέξεις από το κείμενο και δεν δυσκολεύεται συντακτικά να καταλάβει κάποια πρόταση. Η άσκηση αυτή αποτελεί μια καλή ευκαιρία να μάθει ο μαθητής τον τρόπο και να εξασκηθεί στο πώς να απαντάει σε προφορικές ερωτήσεις. Ο εκπαιδευτής διαβάζει την πρώτη ερώτηση και απαντάει προφορικά και στα δύο σκέλη της, ενώ ο μαθητής ακούει (modeling). Στη συνέχεια, ρωτάει το παιδί τι νομίζει ότι έκανε και του ζητάει να το κάνει και το ίδιο. Εάν δυσκολεύεται να καταλάβει τη διαδικασία και να απαντήσει, τότε ο καθηγητής εξηγεί βήμα προς βήμα τη σκέψη που ακολούθησε μέχρι να απαντήσει. Ο εκπαιδευόμενος και πάλι καλείται να εφαρμόσει τον νέο τρόπο σκέψης φωναχτά στην επόμενη ερώτηση, ενώ ο εκπαιδευτής παρατηρεί και προσπαθεί να βρει τι είναι αυτό ή ποιο σημείο της διαδικασίας δυσκολεύει το παιδί. Στόχος του είναι να το βοηθήσει να ξεκαθαρίσει με πιο απλό και κατανοητό τρόπο, σύμφωνα με τις ανάγκες του πάντα, μέχρις ότου καταφέρει να απαντήσει μόνο του, όντας σε θέση και το ίδιο να περιγράψει τη διαδικασία που ακολούθησε, τι έκανε δηλαδή, για να απαντήσει.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γλώσσαν νωμών

5. Η επόμενη άσκηση αφορά καθαρά την έκφραση στο γραπτό λόγο, η οποία αποτελεί την πιο δύσκολη και απαιτητική δεξιότητα για άτομα με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, μιας και προϋποθέτει τον συντονισμό πολλών γνωστικών λειτουργιών μεταξύ τους. Συγκεκριμένα, ζητά τη γραπτή απάντηση των ερωτήσεων σε ένα ενιαίο κείμενο, το αποτέλεσμα του οποίου μοιάζει με την περίληψη της ιστορίας. Επειδή, η παραπάνω διαδικασία είναι ιδιαίτερα κουραστική και χρονοβόρα και απαιτεί από τον μαθητή να συγκρατεί στη βραχύχρονη μνήμη του (μνήμη εργασίας) πολλές πληροφορίες ταυτόχρονα, ο εκπαιδευτής μπορεί να εφαρμόσει μια τεχνική που θεωρείται ιδιαίτερα βοηθητική και ενδείκνυται σε περιπτώσεις γραπτής έκφρασης και κατανόησης κειμένου.

Σύμφωνα με αυτήν, αφού εξηγήσει στο παιδί τι θα κάνουν και γιατί, του ζητάει να αποτυπώσει σε μια κόλλα χαρτιού την εικόνα του κειμένου, αυτό δηλαδή που φαντάζεται για το συγκεκριμένο κείμενο (representational imagery). Στην αρχή μπορεί να ζωγραφίζει μια ζωγραφιά με την κεντρική ιδέα και τα βασικά σημεία της ιστορίας και ανάλογα με τον βαθμό εξοικείωσής του με την τεχνική, το παιδί μπορεί να σχηματίζει την εικόνα μέσα στο μυαλό του (mental imagery). Κατόπιν, με βάση τη ζωγραφιά και με τη βοήθεια του δασκάλου ο μαθητής συντάσσει μία μία πρόταση αρχικά προφορικά και ύστερα γραπτά, φτιάχνοντας, έτσι την περίληψη. Η άσκηση ολοκληρώνεται, αφού ο μαθητής ανακεφαλαιώσει λέγοντας τι καινούριο έμαθε και σε ποιες άλλες περιπτώσεις θα μπορούσε να εφαρμόσει τη νέα μέθοδο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

γλώσσαν νωμών

3ο Διδακτικό Σενάριο

Εκπαιδευτικός Στόχος: Κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου – Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Επιμέρους Στόχοι: Εξάσκηση προφορικής έκφρασης – Εμπλουτισμός λεξιλογίου – Βελτίωση αναγνωστικής ικανότητας – Κατανόηση γραπτού κειμένου – Σχεδιασμός ερωτήσεων

Προτεινόμενες Μεταβολές:

- Η στοίχιση του διαλόγου στις σελίδες 18 – 19 συνεχώς αλλάζει, αλλού είναι στα αριστερά, αλλού στο κέντρο και αλλού στα δεξιά. Για ευκολότερη ανάγνωση προτείνεται όλος ο διάλογος να έχει την ίδια στοίχιση, κατά προτίμηση από τα αριστερά προς τα δεξιά, όπως συνηθίζουμε να διαβάζουμε. Επίσης, επειδή η ανάγνωση των μαθητών, ακόμα και αν την έχουν κατακτήσει, πολύ συχνά παραμένει αργή, γεγονός που δυσκολεύει την κατανόηση του κείμενου και προκαλεί κόπωση, προβλέπεται ο διάλογος να κοπεί και να διαβαστεί μέχρι το τέλος της σελίδας 18 και να γίνουν οι ασκήσεις που αφορούν μόνο αυτό το κομμάτι. Ακόμη, η παράγραφος της άσκησης στη σελίδα 19 χρησιμοποιεί μια πιο καλλιτεχνική γραμματοσειρά, η οποία όμως δύσκολα διαβάζεται. Καλό θα ήταν να αλλαχθεί και να γίνει πιο απλή με ίσιες γραμμές, όπως στην εκφώνηση της άσκησης.

Υλικό: Αστερίας 4 (σελ 18 – 19), μαγνητοφωνάκι, κόλλα χαρτί, τηλεφωνικός κατάλογος

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45΄)

Εκπαιδευτική Διαδικασία:

1. Ο εκπαιδευτικός, στην αρχή, αφιερώνει λίγο χρόνο στο να θυμηθεί ο μαθητής τι κάνανε την προηγούμενη φορά (π.χ. τι μνημονικές τεχνικές χρησιμοποιώ, πώς φτιάχνω την περίληψη ενός κειμένου). Για να ενεργοποιήσει τη μνήμη του μαθητή, μπορεί να χρησιμοποιήσει λέξεις-κλειδιά από το μάθημα.
2. Στη συνέχεια, ζητάει από το παιδί να διαβάσει τον τίτλο του κειμένου και να παρατηρήσει τις δύο εικόνες που βρίσκονται στην ίδια σελίδα. Το παιδί προσπαθεί να μαντέψει το περιεχόμενο του νέου αυτού διαλόγου και φτιάχνει μια δική του ιστορία, με βάση αυτά που ήδη γνωρίζει. Σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνει κάτι, ο δάσκαλος μπορεί να του το εξηγήσει, για παράδειγμα,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γλώσσαν νωμών

στη δεύτερη εικόνα μπορεί να διευκρινίσει ότι το νούμερο «131» αντιστοιχεί στις πληροφορίες τηλεφωνικού καταλόγου του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), το οποίο τώρα πια έχει αντικατασταθεί από το νέο νούμερο του ΟΤΕ, το 11888, καθώς και από άλλα νούμερα άλλων εταιρειών, όπως το 11880 κ.α. Επίσης, ο καθηγητής μπορεί να ενημερώσει τον μαθητή ότι ο τρόπος κλήσης άλλαξε και να του δείξει πώς καλούνται και πώς διαβάζονται οι αριθμοί τηλεφώνων. Ακόμη, σε αυτό το σημείο και πριν προχωρήσουν στην ανάγνωση του κειμένου (μόνο η πρώτη σελίδα είναι αρκετή), ο δάσκαλος φροντίζει να ειπωθούν και να μεταφραστούν οι πιο χαρακτηριστικές και συχνές λέξεις με το θέμα και κυρίως όσες είναι πιο δύσκολες (π.χ. «καταλογάκι», «πληροφορίες», «γραμμή προτεραιότητας», «συσκευή»).

- Κατά την ανάγνωση ακολουθείται η ίδια διαδικασία του προτύπου, δηλαδή, ξεκινάει ο δάσκαλος διαβάζοντας το κείμενο με τη χρήση του δαχτύλου ως δείκτη και με ένα σταθερό ρυθμό διαβάσματος, κατάλληλο να τον ακολουθήσει ο μαθητής. Ύστερα, διαβάζει ο μαθητής, ο καθηγητής ηχογραφεί την ανάγνωσή του και μετά ακούνει την ανάγνωση με τη βοήθεια του μαγνητοφώνου. Το παιδί διορθώνει μόνο του όπου μπορεί ή με τη βοήθεια του δασκάλου και παρατηρεί την πρόοδο που έχει κάνει, αλλά και τις δυσκολίες που ακόμα αντιμετωπίζει.

Σειρά έχει η κατανόηση κειμένου. Το παιδί βρίσκει τις άγνωστες λέξεις που έχει από το κείμενο και τις απομνημονεύει εφαρμόζοντας τις μνημονικές τεχνικές που έμαθε στο προηγούμενο μάθημα ή σε άλλα (διαλέγει αυτές που πιστεύει ότι ταιριάζουν και το βοηθούν περισσότερο). Ο δάσκαλος βοηθά, όπου χρειάζεται, να ξεκαθαριστούν τυχόν σημεία που δεν κατανοήθηκαν επαρκώς ή παρερμηνεύτηκαν. Το στάδιο αυτό ολοκληρώνεται μόλις ο εκπαιδευτής σιγουρευτεί ότι ο εκπαιδευόμενος έχει κατανοήσει επαρκώς το νόημα του κειμένου και μπορεί να αναφέρει την κεντρική ιδέα του δίνοντας ένα δεύτερο τίτλο για την ιστορία.

- Η άσκηση που ακολουθεί αφορά τον σχηματισμό ερωτήσεων σύμφωνα με τις προτάσεις ενός κειμένου – περίληψης του παραπάνω διαλόγου, οι οποίες αποτελούν τις απαντήσεις των ερωτήσεων. Στόχος είναι το παιδί να μάθει πώς να κάνει σωστές ερωτήσεις, για να πληροφορηθεί κάτι. Αρχικά, με τη βοήθεια της μητρικής γλώσσας και του καθηγητή, ο μαθητής ξεχωρίζει, διατυπώνει τις 6 βασικές λέξεις με τις οποίες ξεκινούν ερωτήσεις (Ποιος, Πού, Πότε, Πώς, Τι, Γιατί) και τις γράφει σε μια κόλλα χαρτί κάνοντας ένα σχεδιάγραμμα. Ο εκπαιδευτής διευκρινίζει ότι το σχεδιάγραμμα αυτό είναι πολύ χρήσιμο και για την παραγωγή γραπτού κειμένου και εξηγεί πώς εφαρμόζεται. Στη συνέχεια, ο δάσκαλος διαβάζει την πρώτη πρόταση και διαλέγει την πιο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

γλώσσαν νωμών

κατάλληλη από τις 6 λέξεις, για να σχηματίσει την αντίστοιχη ερώτηση, λέγοντας φωναχτά τη σκέψη του, για να την ακούσει το παιδί (modeling). Το ρωτάει αν κατάλαβε τι έκανε ο ίδιος και του ζητάει να το κάνει και το ίδιο στην επόμενη πρόταση φωναχτά, πρώτα προφορικά και μετά γράφει την ερώτηση, έχοντας ως βοηθό του το σχεδιάγραμμα. Εάν δυσκολεύεται να καταλάβει τη διαδικασία και να διατυπώσει την ερώτηση, ο εκπαιδευτής εξηγεί ξανά με πιο απλό τρόπο, βήμα προς βήμα, τη σκέψη που ακολούθησε εστιάζοντας κυρίως στα σημεία που το δυσκόλεψαν περισσότερο. Εάν η πρόταση είναι πολύ μεγάλη, χωρίζεται σε μικρότερες προτάσεις και για κάθε μία σχηματίζεται μία ερώτηση. Οι δύο τελευταίες προτάσεις αφορούν τα κομμάτια του διαλόγου που αφαιρέθηκαν και γι' αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται στην άσκηση. Στο τέλος, ο εκπαιδευόμενος αναμένεται να έχει καταφέρει να θέτει μόνος του ερωτήσεις και να είναι σε θέση ο ίδιος να περιγράφει τη διαδικασία που ακολούθησε, τι έκανε δηλαδή, για να διατυπώσει μια ερώτηση.

5. Για καλύτερη εμπέδωση και για εξάσκηση του πώς ρωτάμε, καθώς και για βελτίωση της προφορικής έκφρασης, ο δάσκαλος προτείνει μια ευχάριστη δραστηριότητα παιχνιδιού ρόλων (role-playing). Με τη βοήθεια ενός τηλεφωνικού καταλόγου οργανώνεται ένας υποτιθέμενος διάλογος όπου ο ένας καλεί τις πληροφορίες τηλεφωνικού καταλόγου και ζητά πληροφορίες και ο άλλος είναι ο τηλεφωνητής. Και οι δύο παίζουν και τους δύο ρόλους, αν υπάρχει χρόνος, αλλιώς, είναι προτιμότερο τηλεφωνητής να είναι ο εκπαιδευτής και αυτός που καλεί και θέτει τις ερωτήσεις να είναι ο εκπαιδευόμενος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γλώσσαν νωμών

4ο Διδακτικό Σενάριο

Εκπαιδευτικός Στόχος: Κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου – Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Επιμέρους Στόχοι: Εξάσκηση προφορικής έκφρασης – Εμπλουτισμός λεξιλογίου – Βελτίωση αναγνωστικής ικανότητας – Κατανόηση γραπτού κειμένου – Σύνταξη γραπτού λόγου

Προτεινόμενες Μεταβολές:

- Η στοίχιση του διαλόγου στις σελίδες 20 - 21 είναι κυρίως από τα δεξιά και σε κάποια σημεία μόνο από τα αριστερά. Προτείνεται για καλύτερη ανάγνωση όλος ο διάλογος να στοιχηθεί από τα αριστερά προς τα δεξιά όπως συνηθίζουμε να διαβάζουμε.
- Επίσης, για να μην είναι πολύ κουραστική η ανάγνωση και δυσκολεύει την κατανόηση εξαιτίας του αργού ρυθμού ανάγνωσης των παιδιών με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες, προβλέπεται ο διάλογος να μην ξεπερνά τη μία σελίδα, να διαβαστεί δηλαδή μέχρι το τέλος της σελίδας 20 και να απαντηθούν οι ασκήσεις που αφορούν μόνο αυτό το κομμάτι.

Υλικό: Αστερίας 4 (σελ 20 – 21), μαγνητοφωνάκι, κόλλα χαρτί

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45΄)

Εκπαιδευτική Διαδικασία:

1. Το μάθημα αυτό ουσιαστικά είναι μια επανάληψη των όσων έχει ήδη μάθει ο μαθητής και αποτελεί μια ευκαιρία γι' αυτόν να αφομοιώσει καλύτερα τους τρόπους που έχει ήδη μάθει. Ο εκπαιδευτικός με τον μαθητή, στην αρχή, κάνουν μια σύνδεση του παρόντος μαθήματος με τα προηγούμενα και μια ανακεφαλαίωσή τους με τη βοήθεια κάποιων χαρακτηριστικών εικόνων από κάθε μάθημα.
2. Στη συνέχεια, ακολουθείται η ίδια διαδικασία με τα προηγούμενα μαθήματα, το παιδί διαβάζει τον τίτλο του κειμένου και παρατηρεί τις δύο εικόνες που βρίσκονται στην ίδια σελίδα προσπαθώντας να μαντέψει το περιεχόμενο του νέου αυτού διαλόγου. Ο ρόλος του δασκάλου σε αυτό το μάθημα δεν είναι τόσο καθοδηγητικός, αλλά αποστασιοποιημένος. Στόχος είναι το ίδιο το παιδί να προσπαθήσει μόνο του, να δει τις δυνατότητές του και να αξιολογήσει τον εαυτό του, το τι έχει πετύχει μέχρι τώρα και τι άλλο μένει να κατακτήσει.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γλώσσαν νωμών

3. Η ανάγνωση γίνεται πάλι με το μαγνητοφωνάκι, αλλά αυτή τη φορά δεν διαβάζει ο καθηγητής το κείμενο, παρά μόνο ο μαθητής, ο οποίος και διορθώνει μόνος του μετά την ανάγνωσή του. Ύστερα, ο μαθητής ελέγχει τι κατάλαβε και τι όχι και ρωτάει τον διδάσκοντα σε περίπτωση που κάτι του είναι τελείως άγνωστο και δύσκολο.
4. Μόλις το παιδί νιώσει ότι κατανόησε επαρκώς το κείμενο, προχωρά στις ερωτήσεις, τις οποίες απαντάει προφορικά, μέχρι το σημείο του διαλόγου που διάβασε. Ο καθηγητής παρεμβαίνει, όπου χρειάζεται, έχοντας ως στόχο να ακολουθείται η διαδικασία απάντησης των ερωτήσεων που έχει ήδη μάθει ο μαθητής. Αφού απαντηθούν οι ερωτήσεις, σειρά έχει η σύνταξη της παραγράφου που μοιάζει με την περίληψη της ιστορίας. Το παιδί διαλέγει ποια τεχνική θα χρησιμοποιήσει ανάλογα με το ποια το διευκολύνει περισσότερο, για παράδειγμα η δημιουργία εικόνας ή το σχεδιάγραμμα με τα 6 βασικά ερωτήματα της διήγησης, και έπειτα την εφαρμόζει στο κείμενο. Πάλι, ο εκπαιδευτής προσέχει αν ο εκπαιδευόμενος έχει κατακτήσει επαρκώς τη διαδικασία ή χρειάζεται κάτι να διευκρινιστεί περαιτέρω.
5. Για να ολοκληρωθεί το μάθημα, δάσκαλος και μαθητής παίζουν ένα παιχνίδι ρόλων οργανώνοντας μια υποτιθέμενη τηλεφωνική συνομιλία μεταξύ τους, κάνοντας ο ένας στον άλλο ερωτήσεις και παίρνοντας απαντήσεις.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

γλώσσαν νωμᾶν

Για το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, © 2014-2015

Στο πλαίσιο της Πράξης:

**«ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΛΛΗΝΟΜΑΘΕΙΑΣ:
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ
ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ/ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΞΕΝΗΣ/ΔΕΥΤΕΡΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Ι. Ν. Καζάζης

Παραδοτέο: Προσαρμογή υλικού για τη διδασκαλία, εκμάθηση,
πιστοποίηση της ελληνικής σε άτομα με αναπηρίες

Η ομάδα εργασίας:

Αικατερίνη Όλκα - ψυχολόγος, Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ., ΜΔΕ στη Νευροψυχολογία και τις Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες, Πανεπιστήμιο Paul Sabatier της Τουλούζης, συστημική-οικογενειακή ψυχοθεραπεύτρια.

Υπεύθυνες Παραδοτέου: Άννα Κοκκινίδου & Μαρία Δημητρακοπούλου (Υ.Π. διετέλεσαν επίσης οι : Γεωργία Ματζουλά, Κυριακή Σπανού & Δημήτριος Τζιμώκας)